

BIBLIOGRAFIE

1. Dr. J. Decavele publiceert in "Toerisme in Oost-Vlaanderen" een artikel "Duizend Jaar Ekkergem" (23e jaargang, nr. 1).
2. Over ons lid Jérôme Rieux verscheen een artikel in De Gentenaar (20 mei 1974).
3. Bij het afdalen van A.A. Gent, beter gekend als "La Gantoise" verscheen een korte historiek van de Buffalo's in Vooruit (31 mei).
4. Alhoewel het in de eerste plaats bestemd is voor Nederland, toch willen we het boek van Jaap van de Merwe "Gij zijt kanalje, heeft men ons verweten" vermelden, omdat in dit werk ook Gent een beurt krijgt met Karel Waeri, Aimé Bogaerts, Henri Van Daele, Walter De Buck. Het boek brengt ons de proletariërsliederen in Nederland en Vlaanderen en is rijk geïllustreerd, zelfs met een foto van Jérôme Rieux en Walter De Buck (blz. 357). (Uitgeverij Bruna en Zoon, Utrecht/Antwerpen. Prijs 315 F)
5. Prof. P. Kluyskens vervolgt zijn reeks artikels over "Gent heeft enkele gildenhuisen kunnen redden" in De Gentenaar.
Vrije en onvrije Schippers (21 mei).
Twee Schippershuizen leden geen Schipbreuk (29 mei).
Het Meesterwerk van Bernard De Wilde (5 juni).
Het "Crudeniershuis" (12 juni).
Van Wijn en Wijnschroeders (18 juni).
Van Vleeshouwers en Visverkopers (28 juni).
Verdwenen kloosters en kloosterorden (3 juli).
De Alexianen (9 juli).
6. In "De Vlaamse Gids" (nummer 6, juni 1974) verscheen een "In Memoriam - Prof. Dr. Hans Van Werveke" door Prof. Dr. P. Lambrechts.

RETROSPECTIEVE CLAUS IN HET MUSEUM VOOR SCHONE KUNSTEN TE GENT (7 september - 3 november 1974)

Vijftig jaar geleden stierf te Astene, bij Gent, de grote impressionistische schilder Emile Claus.

In het kader van deze verjaring, samenvallend met het eeuwfeest van de impressionistische beweging, heeft het Museum voor Schone Kunsten te Gent het initiatief genomen om van 7 september tot 3 november a.s. een grote retrospectieve van het oeuvre van Emile Claus te houden. De tentoonstelling zal een honderdtal doeken samenbrengen, alsmede

een aantal akwarellen, tekeningen en pastels, die een ruim overzicht zullen geven van de evolutie van de schilder vanaf zijn realistische periode te Antwerpen tot zijn allerlaatste impressionistische werken.

Men zal o.m. werken kunnen zien, toebehorend aan de Koninklijke Verzamelingen waaronder de zeer mooie "*Picknick aan de Leie*" (1887) alsmede de belangrijkste doeken van de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten te Brussel en Antwerpen, en van de musea van Brugge, Deinze, Gent, Luik, Bergen, Elsene, Verviers, Rijsel en Reims.

Onder de vele werken uit particuliere verzamelingen in België, Frankrijk en Groot-Brittannië, zal hier ook één der oudste en grootste werken van Claus tentoongesteld worden, namelijk zijn "*Hanengevecht*" (1882) die hem beroemd maakte tijdens de periode van het realisme en die sinds het begin van deze eeuw nooit meer werd tentoongesteld.

Deze tentoonstelling zal het publiek en de critici toelaten hun oordeel te herzien over één van onze grootste schilders, die reeds tijdens zijn leven wereldvermaard was en die, na onrechtvaardig belasterd of vergeten te zijn, bij de kunstliefhebbers terug een van dag tot dag groeiend succes kent.

UIT GENT

I. In het artikel "Te Gent in 1874" (G.T. nr. 4 blz. 132) konden we lezen, dat de krant *La Flandre Libérale* gesticht werd op 1 december 1874. De krant verdween op 30 juni 1974 en heeft dus zijn eeuwfeest niet kunnen vieren. Reeds in 1966 werd *La Flandre Libérale* opgenomen in de maatschappij, *Sobeledip*, waarvan het kapitaal bijna volledig toebehoorde aan de N.M. Rossel. De vernederlandsing van het cultureel en politiek leven in Vlaanderen had zeker voor gevolg, dat het aantal lezers van deze krant voornamelijk na wereldoorlog II sterk was gedaald. De financiële moeilijkheden, waarmede thans vele kranten worstelen, betekenden het einde van *La Flandre Libérale*. (*Le Soir* 29 mei 1974).

II. Als het septemбернаummer van G.T. zal verschijnen, zal het koffiehuis Sandeman op de Kouter zijn deur reeds gesloten hebben. Met Sandeman verdwijnt het laatste koffiehuis op de Kouter; wel is er sedert een tweetal jaar een eetgelegenheid gekomen. In de *Aanwijzer van Gent* voor 1914 vonden we een zevental cafés en hotels op de Kouter :

- 1 Café des Arcades
- 7 Hôtel Royal et Victoria
- 14 Posthotel
- 15 Taverne du Caveau
- 16 The Excelsior Wine House
- 34 Café du kiosque
- 35 Hotel Métropole.

Als illustratie geven we een beeld van het posthotel op de Kouter vermoedelijk rond 1850.

III. Ter gelegenheid van het 525 jarig bestaan van de Koninklijke Soevereine Hoofdkamer van Retorika "De Fontaine" werd in de "Historische reeks" een postzegel van 7 F uitgegeven op 22 juni 1974. De postzegel werd getekend door de Gentse kunstenaar O. Bonnevalle en stelt een praalwagen met de zinnebeeldige fontein voor. In de jaargang 1975 van G.T. zal een artikel gewijd worden aan de geschiedenis van de rederijkerskamer "De Fontaine".

IV. Op 21 juni overleed Prof. Dr. Pieter Lambrechts, die vooral vermaardheid verwierf door de ophefmakende resultaten van zijn archeologische opgravingen te Pessinus in Turks Anatolië. (*Het Laatste Nieuws* 22.6.1974)

V. In juni had de aanbesteding van de derde fase van de restauratiewerken van de Sint-Niklaaskerk plaats. Het laagste aanbod bedroeg 189.941.833 F.

VI. Op de Koornlei werd het huis der Onvrije Schippers prachtig hersteld.

VII. Op 1 juli werd de kunstschilder Evarist De Buck (Sint Amandsberg 1892) begraven op het kerkhof te Sint-Martens-Latem. (Vooruit 3.7.1974)

VRAAG EN ANTWOORD

Antwoord op vraag 19

Van ons lid F. Van den Broucke ontvingen we het volgende :
In ons tijdschrift "Ghendtsche Tydingen" van september '72 lezen wij verscheidene zeer belangrijke antwoorden op vraag nr 19 van Ir R. ROELS in verband met het standbeeld op de Vrijdagmarkt. Hoe zou het komen dat niemand het feit vermeldt van de gebroeders NEYT, de schippers die naar het heet, met hun tuimeltakels zo doeltreffend tussenkwamen om het vernieuwde beeld van Keizer Karel ginder hoog op zijn kolom te krijgen ? (1715 ?) Ontvingen zij niet de zilveren chocoladekan en de dito "salve" (Oudheidkundig museum Bijloke ?) vanwege de Gentse Schepenen voor hun zo geslaagde tussenkomst ?

Antwoord op vraag 57

Van de heer P. Vlieghe ontvingen we nog de volgende aanvulling :

DE GENTSE KIOSK

Het was onnodig de vraag omtrent het bouwjaar te stellen.

Het staat vermeld bovenaan de kiosk : 1878.

D. Destanberg in "Gent sedert 1831" (1) vermeldt omstandig de bouw van de kiosk, die aan de huidige voorafging.

- 20 juli 1833 - Het gemeentebestuur beslist een nieuwe kiosk op den Kouter te laten oprichten; de vroegere was aan de maatschappij Ste-Cecilia in gebruik gegeven voor haar lokaal op Akkergem, op een ogenblik dat er bij gebrek aan militaire muziekkorpsen, geen concerten op de Kouter gegeven werden.

De nieuwe kiosk kostte 105 frank.

Toen in 1834 het garnizoen gewijzigd werd, speelden de muziekkorpsen der nieuwe regimenten 3^e jagers te voet en 3^e jagers te paard verscheidene malen te midden van de Kouter.

Geen van beide wilde het eerst een concert op de estrade spelen !

(blz. 104-105)

Op te merken valt dat

1) de kiosk gemakkelijk te onttakelen was.

2) er blijkbaar alleen maar militaire muziek bestond

3) er bijgeloof bij de militairen gaande was om als eerste de kiosk in te spelen.

---

(1) D: Destanberg. Gent sedert 1831. Gent J. Vuylsteke, Koestraat, 15, 1903.

Vraag 58

1. In verscheidene werken over historische gebouwen te Gent refereert men dikwijls naar de huisnummers om de verdwenen gebouwen te situeren. Deze nrs stemmen echter niet meer overeen met de huidige huisnrs. Zou er iemand de data van de verschillende huisnummeringwijzigingen kunnen opgeven sedert de vorige eeuw (d.i. tussen 1800 en nu) ?
2. Ik herinner mij nog dat er een 20 à 25 jaar geleden, nog oude gietijzeren stadslantarens op de Lousbergskaai waren. Het waren waarschijnlijk gaslantarens in elektrische omgevormd daar ze 's avonds automatisch aangingen. Mijn vraag is : kan er mij iemand iets meer vertellen over die oude straatverlichtingen ? Wanneer werden de laatste gietijzeren stadslantarens door moderne (op palen of aan de gevel der huizen vastgemaakt) vervangen ? Wat is er met die afgedankte lantarens gebeurd ?

Vraag 59

Carlo Bronne schrijft in "Le Soir" van 11.5.1974 het volgende :
"Louis XV séjourna à Gand, en 1745, après que la victoire de Fontenoy lui eut livré Tournai, Audenarde, Ostende; c'est de là qu'il expédia à Madame d'Etioles le document qui la faisait marquise de Pompadour et Voltaire de rimer :

Il sait aimer, il sait combattre
Il envoie en ce beau séjour
Un brevet digne d'Henri quatre
Signé Louis, Mars et l'Amour
Mais les ennemis ont leur tour;
Et sa valeur et sa prudence
Donnent à Gand le même jour
Un brevet de ville de France.

- Vraag : Waar en hoelang verbleef de 35-jarige Franse koning te Gent ?
Zijn hier over nog meer details bekend ?
Hebben buiten Louis XV en Louis XVIII nog andere Franse koningen te Gent verbleven ?

NIEUWE AANWINSTEN

I. Het honderdjarig bestaan van de Multatulikring (1874-1974) werd plechtig gevierd door de inrichting van een tentoonstelling in de St. Pietersabdij, gevolgd door een studiedag gewijd aan de rol en de zin van het amateurstoneel, en tot waardig slot de opvoering van "Antigone",

bewerkt door Rudi Van Vlaenderen naar het gelijknamig werk van Sophocles.

Bij deze heuglijke gebeurtenis, die een mijlpaal vertegenwoordigt in de geschiedenis van het amateursteater, werd een brochure uitgegeven door de inrichtende vereniging, van de hand van Herman Balthazar, professor aan onze rijksuniversiteit.

Het is een kroniek over toneelcultuur en socialisme te Gent, van 1944 tot 1974, nauw aansluitend met het werkje van Christ De Bruyker, dat handelt over de pioniersjaren van Multa's bestaan, van 1874 tot 1940. Beide kroniekschrijvers, hoe verschillend ook in opzet en uitwerking, mag men terecht beschouwen als de voornaamste bezielers, laat staan vaandeldragers van het socialistisch en amateuristisch toneellevens in onze stad.

Het lezen van beide brochures stemt tot nadenken, want honderd jaar onafgebroken toneelbedrijvigheid, met hoogten en laagten, in dienst van volk en partij, is geen alledaagse zaak en veronderstelt veel offers, durf, moed en zelfopoffering.

Tot de verwezenlijking van een hoogstaand ideaal : de vrijmaking van de mens door de ontwikkeling van hun geestelijke vermogens, hebben ontelbare mannen en vrouwen uit alle standen bijgedragen.

De beperkte plaats die ons toegemeten wordt laat ons niet toe de prestaties van de Multatulikring onder de loupe te nemen, noch de programmatie te ontleden.

Men mag in geen geval de Multa de verdienste onthouden het amateurs-toneel op een hoog peil te hebben gebracht en de ontwikkeling van het gesproken toneel in onze stad te hebben bevorderd.

Jammer genoeg heeft de oprichting van professionele en semi-professionele gezelschappen, de verdere opgang van de Multa veeleer geschaad dan dan gediend.

Wij mogen echter besluiten dat de Multa de stuwkracht is geweest tot de uitdeining van het plaatselijk teaterleven en "Arm Vlaanderen" onschatbare diensten heeft bewezen.

Dit is voorzeker de kroon op dit honderdjarig werk van zelfverloochening en geloof in de waarden van het menselijk bestaan.

De twee brochures zijn aanwezig in de bibliotheek.

II. De nieuwe reeks 1973, deel XXVII van de Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde bevat

I. een opmerkelijke licentieverhandeling van Jan ROEGIERS, aspirant van het N.F.W.O., over de oprichting en de beginjaren van het bisschoppelijk seminarie te Gent (1569-1623), waarover praktisch niets werd gepubliceerd.

Over de vele aspecten van de katholieke hervorming in de Nederlanden rond dit tijdperk zijn wij nauwelijks ingelicht.

Deze studie vult aldus een leemte en zal met veel belangstelling geraadpleegd worden door al wie een beter inzicht in het toenmalig plaatselijk

kerkelijk leven wil hebben.

Van 1569 tot 1622 heeft het Gentse seminarie een vrij bewogen bestaan gekend, mede onder de invloed van de calvinistische republiek die tussen 1578 en 1584 het door bisschop Jansenius opgericht seminarie omvormde tot een centrum voor hervormde predikanten.

Bisschop Antoon Triest (1622-1657) stuurde, zoals in de Middeleeuwen, zijn studenten naar de universiteit en week af van de toenmalige gebruiken, die het onderricht van de kerkleer in de seminaries voorzagen.

De zeven bisschoppen en het St. Baafskapittel hebben in deze halve eeuw seminariewerking verdienstelijk werk geleverd, maar konden niet het tekort aan priesters verhelpen.

II. Marc RYCKAERT, aspirant N.F.W.O., schenkt ons met de publicatie van een bibliografie over de geschiedenis van Gent (1969-1973) een rijke bron van informatie, terwijl de heer M. DESITTERE, een archeologische kroniek opent over de jaarlijkse vondsten en wetenswaardigheden over opgravingen.

III. Roger DEGRIJSE handelt over de perikelen van de Vlaamse westvaart in strijd met Engeland, na het overlijden van zijn koning Edward III, erfvijand van Frankrijk (zie honderdjarige oorlog).

IV. Hierop aansluitend geeft wijlen Hans VAN WERVEKE, prof. dr. em., een bondig overzicht van de gangbare Europese muntstelsels in de 2^e helft van XIVe eeuw.

Het lidmaatschap voor de "Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent" bedraagt 200 F. Prijs voor niet-leden : 300 F. (Postrekening van de Maatschappij 37 06 80) Voor inlichtingen : Dr. H. De Ridder-Symoens, Blandijnberg 2, Gent.

De bibliothecaresse,
MEVR. VAN GELUWE-EGGERMONT

ORDONNANTIE

Gemaekt by de Wet der Stad GEND

Nopende het werpen van Penseryen ende andere vuyligheyd in de Rivieren,

Gepubliceerd den 15 September 1770.

Tot in het midden van de negentiende eeuw was de technische uitrusting van de steden gering; het rendement van de arbeid stond ook op een uiterst laag niveau - denken wij bijvoorbeeld aan het vervoerprobleem. De meeste woningen hadden geen putwater, de straatriolering ontbrak praktisch nog volledig, openbare diensten bestonden praktisch evenmin. Het is begrijpelijk dat de inwoners voor hun problemen de gemakkelijkste oplossing toepasten; voor het verwijderen van de afval was dan ook een op-

lossing : alles in de waterlopen. De bezwaren en nadelige gevolgen zijn duidelijk. De overheid was dan ook verplicht door wetten en reglementen het welzijn van de gemeenschap te verzekeren.

“Alzoo er dagelyks vele klagten gedaen worden dat de Beir-houders, Beir-ruymers, Pens-zieders, Vleeschouwers, ende alle andere, in het fait van hunlieden voorzeyde Functie, Bedryf ende Neiringe hunlieden geneerende, de Straeten, Watersteegers, Rivieren ende Greppen zeer zyn vervuy-lende, infecterende ende bedervende met het gieten ende storten van Beir, Bloed, Darmen, Drek ende andere onreynigheden, midsgaders met het spoelen van de voornoemde Pensen, die door lankheyd van tyd, ende naemenlyk in den Zomer ook groote mortelle infectie bybrengen ende causeren, ende verscheyde voordere excessen, die elk in het zyn be-gaet, niet tegenstaende de expresse Prohibitie, Penen ende Ordonnantien dien aengaende voorgaendelyk geëmneerd”. Hier vernemen we dus de bezwaren.

Aan de “Vleeschouwers, Slaegers en Pens-zieders” wordt verboden “eenige darmen, bloed, drek ofte andere vuyligheyd te gieten ofte laeten loopen door de gotgaten, greppen, ofte anderzins ter straete ofte water-waerds, nochte pensen te spoelen tot ofte in eenige andere wateren ofte plaetsen, alwaer 't dat zy hunlieden particulier toebehoorden, dan alleen op ende aen de Minderbroeders, Predikheeren, S. Michiels, Vee, 's Graven, Zuyvelbrugge ende andere Bruggen over de groote Brugge staende, welk gieten, storten ofte spoelen ook zal moeten gebeuren op de voorzyde gepermitteerde plaetsen ten allen saisoene 's morgens voor de Klokke, ende 's avonds naer den acht uren in den Winter, ende naer de tweede Klokke in den Zomer, op pene van de gene contrarie doende te verbeuren eene boete van thien ponden parisis, ende voords zyne Neiringe geschorst te worden voor alzulken tyd als men vinden zal te behooren, ende arbitraire correctie”.

De vleeshouwers en de penseniers, die hun pensspuiten ruimen, moeten dit doen “naer de tweede Klokke, ende daer mede uyt de Stad te vertrekken des anderendaags met het openen van de Poorte, het gene ook geordonneert word aen de Neiringe van de Vischverkoopers dezer Stad, ten regarde van de onreynigheyd in de Vischmerkt, respectivelyk op pene van t'incurreren eene boete van twee ponden grooten, ende gelyke twee ponden grooten ten laste van de gene die den transport buyten den gestelden tyd zullen doen”.

Aan de beerruimers wordt ten strengste verboden beer of andere onreynigheden in de rivieren te werpen “'t zy uyt Schepen, Tonnen, Vaten, Kuypen” “op pene van confiscatie van de Schepen en Halm, en daer-ent-boven t'incurreren eene boete van vyf ponden grooten”.

Aan iedereen wordt verboden “Messingen ofte Mesthoopen te houden ofte leggen als ter plaetse by de Wet daer toe geordonneerd, ende danof van ons ofte van den Koning van de Mort-Kinderen bekomen hebbende schriftelyk consent”.

Aan de mestrapers wordt verboden “de Aerde van de Dammen dezer Stede af te steken ofte hunlieden Mest daer mede te mengen op pene van

arbitraire correctie, 't zy by Geesselinge, Bannissement, ofte anderzins ter discretie van Schepenen”.

Aan de “Dekens, Baillius en de Knaepen” wordt bevolen de overtredingen mede te delen aan de Koning van de Mort-Kinderen; op de overtreding staat een straf van tien ponden parisis. Daarenboven zal het gruis en de vuilnis door de Koning van de Mort-Kinderen worden weggenomen en dit op de kosten van de gebuurte.

M. S.

EEN WOORDJE OVER DE BRIEVEN-POSTERY TE GENT

De lezers-filatelisten weten, dat het gebruik van postzegels in ons land werd ingevoerd in 1849. De eerste postzegels waren de beroemde “E-paulettes” met het portret van Leopold I : de bruine zegel van 10 cent. en de blauwe zegel van 20 cent.

Jaarlijks verstrekke de Wegwyzer der Stad Gend al de nodige inlichtingen betreffende de “Brieven-postery te Gend”. In 1839 was het kantoor gevestigd in de Kwaadham. De “bestierder” was de baron E.M.E. de Kemmeter; als “tweede commis” fungeert de baron A. van Zuylen de Nyevelt. In de “post-comptoire” kon men inschrijven voor al de Belgische en vreemde dagbladen en tijdschriften. “Tot gemak der inwooners zyn er in Gend vier kleyne bussen ingericht”. Deze bussen, die zich in een huis bevonden, werden twee maal per dag gelicht. Brieven voor het binnenland en ook voor enkele andere landen moesten niet gefrankeerd worden : het port werd betaald door de bestemming. Men was echter verplicht de brieven te frankeren voor Engeland, Néderland, Portugal, Spanje, Italië, Zwitserland, Oostenrijk, en een aantal andere landen.

De dienst beschikte over acht brievenbestellers voor de stad en een voor het gebied extra-muros. Daarnaast waren er nog zes “boden of brievenbestellers in de gemeenten ten platten lande onderhoorig der postdirectie van Gend”. Deze boden vertrokken te Gent rond halfacht en waren terug te Gent rond zes uur 's avonds. Dagelijks legden ze een grote afstand af; zo liep de tweede ronde over Drongen, Landegem, Meerendree, Lovendegem, Vinderhoute en Mariakerke. Gebeurden deze ronden te voet of te paard ?

In 1845 is het postkantoor gevestigd in de Voldersstraat 9. Nu zijn er reeds negen kleine brievenbussen : Ketelvest, Zeurzaksteeg bij de Appelbrug, Sluizeken, Brabantdam, Vlasmarkt, Hoogstraat, St. Pietersnieuwstraat, Akkergemstraat en aan het station. De bussen worden vier maal per dag gelicht. In de stad wordt de bestelling verzekerd door twaalf postboden, die dagelijks vier ronden doen; twee postboden bestellen de brieven in het gebied extra-muros.

In 1855 is het personeel al heel wat talrijker : er zijn tien postboden voor de stad en vijf voor het gebied extra-muros; er is ook al een tele-